

Motion till riksdagen

1989/90:Jo857

av Carl Frick och Lars Norberg (båda mp)

Vättern

Vättern är en betydande vattentäkt och försörjer i dag ca 200 000 människor runt sjön med dricksvatten och det finns planer på att öka antalet människor som är beroende av Vättern för sitt dagliga vatten.

Vättern har ett intressant fiske dels kommersiellt, dels ett omfattande fritidsfiske och man kan där fanga mycket fin fisk som röding, lax och sik. Efter de mätningar som Greenpeace lät genomföra sommaren 1987 i samband med den resa som BELUGA genomförde kunde man konstatera att röding hade mycket höga dioxinhalter. Mätvärden som senare bekräftades genom de mätningar som tillsyningsmyndigheterna och andra intressenter genomförde. De uppmätta värdena är så höga att rödingen enligt gällande rekommendationer från Världshälsoorganisationen (WHO) borde svartlistas som otjänlig som människoföda.

Den stora tänkbara dioxinkällan i Vättern är Aspa Bruk vid Olshammar. Där sker en omfattande klorblekning av pappersmassa sedan många år tillbaka och stora mängder organiska klorföreningar kommer ut i Vättern. Nu vet vi att bara ungefär 5 % av de klorföreningar som släpps ut är kända till sina egenskaper och att mycket kartläggningsarbete återstår att göra. Med tanke på att Vättern har en mycket långsam vattenomsättning på ca 60 år är det befogat att vara mycket restriktiv med att ge företag som Aspa Bruk tillstånd att fortsätta att släppa ut klorerade organiska föreningar i sjön.

Vättern omges av jordbruksbygder med intensiv odling och en omfattande användning av konstgödsel och jordbruksgifter. Detta leder till farhågor att speciellt jordbruksgifter kan läcka ut i den stora vattentäkten. Det har i andra sammanhang visat sig att jordbruksgifter inte bryts ner på det sätt som man har trott utan de vandrar ner genom jordarna och när vattendragen och sjöarna. Kväveläckaget från lätta jordar måste också beaktas.

Transporter av miljöfarligt gods måste i Vätterns fall beaktas särskilt. Sjön är omgiven av tunga trafikleder. Det betyder att risken för olyckor är stor. Beredskap måste byggas upp för att kunna möta dem. I första hand skall miljöfarligt gods transporteras på järnväg. I andra hand skall det transporteras på vägar som inte ligger nära viktiga vattentäkter.

Allt tillsammans taget måste innebära att man från myndighetshåll måste föreskriva stor återhållsamhet med verksamheter som släpper ut miljöstörande ämnen som verkar negativt på dricksvattenkvaliteten hos Vätterns vatten och på fisket.

Denna handlingsplan måste sättas i gång med stor skyndsamhet och därför måste den börja få verkan senast inom ett år från beslut och att den skall vara genomförd senast tre år efter ikraftträdande.

Kostnaderna för planens genomförande skall i allt väsentligt belasta de som förorenar Vättern.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det skall göras en handlingsplan för att snabbt komma bort från alla de utsläpp som äventyrar Vättern som dricksvattentäkt och som uppskattat fiskevatten,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att planen måste innehålla restriktioner för utsläpparnas verksamheter,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att planen skall börja få verkan senast inom ett år från beslut och att den skall vara genomförd senast tre år efter ikraftträdande.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kostnaderna för planens genomförande i allt väsentligt skall belasta förorenarna,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det måste byggas upp en beredskap kring Vättern för att kunna klara olyckor med transporter av miljöfarligt gods.¹]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det måste göras transportplaner så att miljöfarligt gods i första hand går på järnväg.¹]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att transporter av miljöfarligt gods i görligaste mån inte sker i närheten av vattentäkter.¹]

Stockholm den 22 januari 1990

Carl Frick (mp)

Lars Norberg (mp)

¹ 1989/90:Fö718